

Przestrzeń – pismo dla szefów

24.10.2024

Stanisław Zapala

Gandalf był drużynowym. Change my mind

Na początku Gandalf zaproponował Frodowi przygodę. Hecę. Harc. Wyczyn. Miał na to konkretny plan – nazwijmy go na potrzeby artykułu „mapą przygody”, oddając chwałę artyście. Jak ten plan wyglądał? I jak wyglądała jego późniejsza realizacja?

Na powyższym zdjęciu możecie ujrzeć nieznaną dzieło nieznanego malarza „Mapa przygody” [\[1\]](#)

Wieczera u Elronda, czyli punkt wyjścia

Gandalf nie operował w próżni. Drużyna (ha! cóż za „przypadkowa” zbieżność terminologiczna!) Pierścienia składała się z konkretnych osób, każda ze swoimi potrzebami, marzeniami, słabościami. Gandalf je znał: wiedział, że dla czwórki najmłodszych hobbitów przygodą będzie już samo wyjście z Shire, wiedział, że krasnolud Gimli jest zabójczy (ale tylko na krótkich dystansach), wiedział, że Legolas i Aragorn nie tylko potrafią brać odpowiedzialność za siebie, ale także za innych. W skrócie: **znał swoich podopiecznych** (mniej lub bardziej) jeszcze przed rozpoczęciem przygody i wykorzystywał to, aby rozdzielać zadania i obowiązki każdemu według zdolności i potrzeb.

Od początku droga do celu była jasna i klarowna. Każdy członek Drużyny miał ponadto określone cele osobiste, na każdy etap przygody, wszystkie z nich były realizowane regularnie i terminowo, wszystko, co zostało z góry założone, zostało osiągnięte bez większych zmian ani przeszkód. Wszystko skończyło się sprawnie i szcz...

Stop, chwileczkę!... przecież było zupełnie inaczej!

To prawda, że **ogólny cel był jasno określony** – zniszczenie Jedynego Pierścienia. Z grubsza określone były również **kolejne etapy realizacji** mapy przygody – przedrzeć się przez złowrogie Góry Mgliste (niezły plan na zimowisko swoją drogą), w jednym kawałku przebyć trawiaste pagórki i równiny Rohanu, być może zahaczyć o Gondor, dotrzeć do mrocznej krainy Mordor. Jednak, jak wszyscy wiemy, plan był adaptowany do panujących warunków.

Szara, śródziemna codzienność

Plan ewoluował na etapie realizacji. Drużyna Pierścienia rozpadła się równie szybko, jak została zawiązana (czego nikomu nie życzę z własną jednostką!), a innym, nieprzewidywalnym przeszkodom nie było końca. Ostatecznie Drużyna Pierścienia rozpadła się na mniejsze grupki: Froda i Sama; Aragorna, Legolasa i Gimlię oraz Merrego i Pippina.

Boromira niestety z Drużyny zabrali rodzice, chociaż bardzo chciał zostać zastępowym. Miał zajęcia dodatkowe w soboty.

Każda z tych grup miała swoje własne wyzwanie, które ewoluowało, czasem po zakończeniu jednego rozpoczynało się od razu kolejne. Jednak wszystkie zmierzały ostatecznie do tego samego celu – zniszczenia Pierścienia i pokonania Saurona. Przeprowa przez Morię, obrona Helmowego Jaru, zdobycie Isengardu, konfrontacja z Umarłymi i wezwanie ich do pomocy w obronie Minas Tirith, bitwa pod Czarną Bramą – cała ta przygoda miała jeden cel, a jednocześnie tak wiele małych etapów po drodze.

Co ciekawe – Gandalf przez zdecydowaną większość czasu nie był obecny przy pracy owych grup oraz w przeżywaniu przez nich przygody. Nawet jeśli brał udział w bitwach, to raczej był osobą interweniującą w sytuacjach, gdy plan się sypał, a nadzieja zdawała się umierać. To nie on niósł Pierścień, to nie on dowodził wojskami. Wspierał i doradzał – niczym starszy brat, mentor.

Więcej nawet! Gandalf w trakcie przygody swoich grup również przeżywał swoją własną przygodę, przeżył metamorfozę po walce z Balrogiem i stał się z Gandalfa Szarego – Gandalfem Białym!

Biały Czarodziej **cyklicznie wyznaczał cele swoim podopiecznym we współpracy z nimi:** przy spotkaniach z członkami Drużyny Pierścienia wyznaczał kierunek, w którym powinni podążać, w którym powinni się rozwijać.

Jak się czuję? – zawołał.

– Nie, tego nie da się powiedzieć! Czuję się... czuję... – rozganiał ramionami powietrze.
– Czuję się jak wiosna po zimie, jak słońce wśród liści, jak fanfara trąb, jak śpiew harfy, jak wszystkie pieśni świata...

{Sam do Gandalfa po szczęśliwym zakończeniu przygody}

Życzę każdemu szefowi, aby mógł kiedyś usłyszeć podobne słowa z ust swojego podopiecznego. Gandalf miał to szczęście.

Przeżyta przygoda zmieniła Drużynę Pierścienia, a co najważniejsze, **rozwinęła każdego członka z osobna.** Od Aragorna, który został królem, aż po najmniejszych hobbitów, z

których każdy (!) rozwinął się osobiście: Frodo dokończył po wielkich wyrzeczeniach misję zanieśienia Pierścienia do Mordoru, Sam nie opuścił go aż do końca, jak przyrzekł, nawet Merry został mianowany rycerzem Gondoru, a Pippin jeźdźcem Rohanu! Właśnie to jest niesłychanie ważne – że nawet najmniejsi, najmłodszy, najbardziej niesforni, problematyczni Merry i Pippin, po przeżyciu przygody dorośli do tego, aby stać się prawdziwymi mężczyznami.

Zauważmy jeszcze jedno – po powrocie z przygody, hobbici musieli zmierzyć się z jeszcze ważniejszą walką: uporządkowaniem swojego życia w Hobbitonie, gdzie załęgło się zło za sprawą upadłego Sarumana.

Jakże to skautowe – przecież **harcerstwo wychowuje właśnie do codzienności**, do tego, aby po powrocie do domu stać się lepszym, zaprowadzić tam większy porządek i ćwiczyć się w cności, nie tylko w tym, aby zniszczyć Pierścień, a następnie leżeć do góry brzuchem przy fajkowym ziele i imbryku herbaty. Choć i na to jest miejsce i czas.

A co wynika z tej opastej alegorii?

Zamieńcie każde sformułowanie „mapa przygody” w tekście na „plan pracy”, „grupę” na „zastęp”, a „podopiecznego” na „harcerza / wilczka / wędrownika / przewodniczkę”.

Patrzmy na plan pracy niczym Gandalf na Drużynę Pierścienia. Zapomnijmy na chwilę o tabelkach, o idealnej wizji zaplanowanych działań, a pomyślmy o Maćku, Franku, Benonie, Wojtku, o Miłoszu i Szymonie, i tylu innych naszych podopiecznych.

Czego oni potrzebują? Co dla nich będzie najlepszym celem? Do czego są stworzeni?

To oni mają zniszczyć Pierścień, zostać rycerzem Gondoru lub – kto wie? – ożenić się z elfią księżniczką?

Wiecie co robić.

I pamiętajcie – jeśli na koniec będzie bardzo źle, orły nam pomogą. Tylko musimy je poprosić.

Praktyczne protipy Gandalfa na plan pracy:

- Przed:
  - Zadbaj o to, aby poznać swoich harcerzy / harcerki. Poznaj ich potrzeby, marzenia, wsłuchuj się w rozmowy, pytaj! Pytaj, co by chcieli w tym roku zrobić na obozie? O czym ostatnio marzą? Czy mają jakieś hobby, pasje, które rozwijają?
  - Określcie jasno cel przygody. Jasno określony cel i etapy sprzyjają jego realizacji (np. obóz letni na jeziorze – etapy: projekt gniazda na wodzie, test, znalezienie miejsca, zrobienie karty pływackiej przez członków zastępu, budowa kajaków,...)
  - Określcie małe kroki do realizacji przygody. Ustalcie terminy ich realizacji.

- Zadbajcie o zaangażowanie każdego harcerza / harcerki – niech każdy ma w tym interes oraz odpowiedzialność.
- W trakcie:
  - Na cyklicznych Radach sprawdzajcie postęp realizacji projektów. Dbajcie o systematyczność – tutaj nie ma „sprytnego sposobu”, po prostu trzeba być pilnym/uporządkowanym.
  - Adaptujcie plan do zmieniających się okoliczności: może ktoś wpadnie na niesamowity pomysł, inspirując się dotychczasowym? Może przeszkody, które napotkacie, nakierują Was na coś nowego?
  - Powierzcie decyzyjność Waszym harcerzom – w końcu to ich przygoda, niech zatem oni decydują, w którą stronę ma się toczyć. Pospierajcie ich pomysły.
  - Dbajcie o uwzględnienie każdego członka zastępu w przeżywanej przygodzie (planie pracy). Nawet Merrego i Pippina.
- Po:
  - Zadbajcie o wykorzystanie przygody (np. na rydwanie, platformie na jeziorze, rajdu rowerowego) w trakcie roku i na obozie, a także o to, aby była ona należycie celebrowana – znajdźcie czas i przestrzeń na jej przeżycie!
  - Zadbajcie o naturalność – niech główną „nagrodą” z przeżytej przygody będzie samo jej przeżycie!

---

^[1] Ł. Sapała, 2024; odręczny pląs markera na białej tablicy jednowarstwowej, obecnie przechowywane w zbiorach Namiestnictwa Harcerzy, podobieństwo nazwisk z autorem artykułu przypadkowa.